

Missiv

2026-01-15

Diarienummer: 26SON9

Handläggare:

Lisa Hellström
026-17 80 00
lisa.hellstrom@gavle.se

Nämnd:

Socialnämnden

Tillsynsplan 2026 för Tillståndsgruppen, enhet Miljö och hälsa, Livsmiljö Gävle

Förslag till beslut

Att fastslå 2026 års tillsynsplan för Tillståndsgruppen på Livsmedel och tillstånd.

Bakgrund

Syftet med en tillsynsplan är att skapa en tydlig struktur på tillsynsarbetet. Här presenteras en sammanhållen tillsynsplan för tillståndsgruppens samtliga verksamhetsområden för att tydliggöra dess uppdrag och omfattning.

Inledning

Under 2026 är det av vikt att fortsätta arbeta tillitsbaserat vilket även är syftet i de kommunala riktlinjerna. Det vill säga ansvaret att göra rätt utifrån erhållet tillstånd och lag vilar på tillståndshavaren. Tillståndsgruppens arbete bör fortsatt bli mer av förebyggande och stöttande samt händelsestyrd/riskbaserad kontroll via tillsyn.

Arbetet med tjänstedesign kommer fortsatt att vara en del av tillståndsgruppens arbetssätt tillsammans med PID under 2026 och utgår från företagets behov. Ett fortsatt förbyggande arbete tros även kunna ge effekt på sikt genom minskat antal sanktioner som erinran och varning. Sedan sommaren 2025 ingår tjänstedesignen i ett

digitaliseringsprojekt där fokus ligger på att göra om informationen på gavle.se samt se över e-tjänsterna för serveringstillstånd. Projektet fortsätter under 2026.

Projekt "områdesdialog" kommer att starta under året. Dialogen är tänkt att föras i mindre grupper mellan kommunen, polisen, vaktbolag samt krögarna, men utifrån projektnamn "område" som anger antingen geografiskt läge eller branschområde samt en kombination av de båda. En första områdesdialog är inbokad i februari. Temat för träffen är trygghet i och vid krogen. Både Polismyndigheten och räddningstjänsten kommer att medverka på den.

Viktigt att ha i minne är att tillståndsgruppen även utför handläggning och tillsyn enligt avtal för både Älvkarleby samt Ockelbo kommun vilket kräver resurser.

För serveringstillstånd kommer inre tillsyn därav att under 2026 fortsätta att behöva baseras på riskbasis. Målet för 2026 är att göra inre tillsyn på alla som söker serveringstillstånd, på förekommen anledning (t ex indikation i kreditupplysningstjänst om att det finns ekonomiska brister) samt på minst hälften av de som redan har ett serveringstillstånd. Då den inre tillsynen av tobakshandlare behöver prioriteras under 2026 så blir dock detta en resursfråga.

Även under 2026 behöver mycket fokus ligga på samsyn, rutiner och mallar. Detta för att säkerställa att gruppens arbete blir så likvärdigt, effektivt och rättssäkert som möjligt. Under 2025 införskaffades tillsynsappar i syfte att effektivisera tillsynsbesöken. Målet är att dessa ska vara helt implementerade under 2026 och att de fysiska protokollen ska tas bort. Förutom att detta effektiviserar tillsynen så gör det även att inspektörerna lättare "smälter in" vid tillsynsbesöken och därmed inte riskerar att störa verksamheten och gästerna på samma sätt som tidigare.

Förslaget

Serveringsställen med serveringstillstånd

Tillsynen utgår från Alkohollagen med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Tillgången till alkohol begränsas genom att tillståndshavarna ska uppfylla högt ställda krav samt efterleva alkohollagen. Kommunens uppgift är att ge information och stöd till

tillståndshavarna samt kontrollera att reglerna följs. Tillsynen av verksamheter med serveringstillstånd består av förebyggande tillsyn, inre tillsyn och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn är både utbildning, rådgivning och praktiskt tillsynsarbete.

Återigen med förbehåll för budgetläge kan nedanstående behöva justeras.

- Utbildningen "Ansvarsfull alkoholservering" (nedan: AAS), vilket är en tvådagarskurs som erbjuds tillståndshavare och restaurangpersonal en gång per år, i samarbete med övriga gästrikedkommuner och Polismyndigheten.
- Utbildningen "AAS" speciellt riktad till studentföreningarna på Högskolan i Gävle, i samarbete med Gefle Studentkår, Studenthälsan och Polismyndigheten.
- Kurs i metoden "Krogar mot Knark". En kurs för krogpersonal kommer att hållas i Gävle i anslutning till AAS. Kursen arrangeras i samverkan med Polismyndigheten och övriga gästrikedkommuner.
- Upprätthålla ett löpande gott samarbete med övriga myndigheter, exempelvis polis, räddningstjänsten och förebyggande enheter inom kommunen och andra kommuner i regionen.
- Deltagande i samverkansärenden där Näringslivsenheten är sammankallande.
- Utskick av *KrögarNytt* minst fyra gånger under året. Utskicket är ett sätt att informera tillståndshavare av serveringstillstånd om lagändringar och annan aktuell information som är viktig att känna till.
- Fortsatt samarbete med Näringslivsavdelningen utifrån företagarnas behov.
- Fortsatt arbete med Råd Service och Information (RSI), näringslivsdialoger i samarbete med näringslivsavdelningen.
- Fortsatt arbete med Preventiv Incidentbaserad Dialog (PID metoden). PID är en från oss utarbetad metod.
- Färdigställa digitaliseringsprojektet rörande webben och e-tjänster för serveringstillstånd.

Inre tillsyn betyder att man kontrollerar att grundläggande förutsättningar för tillstånd fortfarande är uppfyllda, t ex vad gäller ekonomisk och personlig lämplighet. För den inre tillsynen är samarbete med andra myndigheter avgörande. Inre tillsyn utförs under året genom följande aktiviteter:

- Fortlöpande informationsutbyte och samarbete med andra myndigheter.
- Inre tillsynsutredningar på förekommen anledning så som tips och andra inkomna uppgifter.

- Inre tillsyn planeras att göras på minst hälften av alla tillståndshavare. Beroende på resurser kan dock målet komma att sänkas.

Yttre tillsyn är tillsyn i praktiken av hur alkohollagen efterlevs ute på restaurangerna. Tillsynen ska vara både generell och riktad.

Generell tillsyn

Sker löpande utifrån en riskbedömning baserad på ex. storlek, öppettider, målgrupp, mängd såld alkohol. Samtliga serveringsställen med regelbundna öppettider ska besökas minst en gång per år. Fokus vid tillsynen är ordning och måttfull servering. Generell tillsyn måste dock beroende på resurser komma i andra hand framför riktad samt händelsestyrd tillsyn.

Riktad tillsyn

Är tillsyn av något speciellt förhållande på ett antal ställen, exempelvis särskild kontroll av tillgång till lagad mat, hur stängningstiderna sköts, ordning och nykterhet i anslutning till stängning, efterlevnad av tilldelade uteserveringsytor. Den riktade tillsynen är i första hand förebyggande. På grund av det ökade antalet brister under de senaste åren gällande utrymningsvägar på serveringsställen kommer även riktad tillsyn att göras i samverkan med räddningstjänsten. Riktad tillsyn planeras även att vid behov ske i samverkan med livsmedelsinspektörer.

Yttre tillsyn kan också ske *på förekommen anledning*, då uppgifter från allmänhet eller andra myndigheter eller tidigare tillsynsbesök motiverar att uppföljningsbesök görs på individuella serveringsställen. Uppföljande tillsyn är i första hand korrigerande av gällande brister och i syfte att förhindra framtida problem. Detta kan även vara föremål för PID tillsyn.

Kommunens yttre alkoholtillsyn utförs av både arvoderade restauranginspektörer och av enhetens egna alkoholhandläggare. Restauranginspektörerna används främst vid generell tillsyn där det inte finns kända brister sedan tidigare och där risken för överservering bedöms vara liten.

Tillsynen syftar till att få bukt med missförhållanden, förhindra att nya uppstår och att få till stånd ett gott och nära samarbete och en ökad samsyn mellan kommunen och

restaurang- och krogbranschen. Vårt mål med dessa aktiviteter är att krognäringen och kommunen tillsammans skapar en sund, trygg och trivsamt restaurang- och krogmiljö i Gävle kommun.

Försäljnings- och serveringsställen, öl klass II (folköl)

Försäljning och servering av folköl regleras i alkohollagen, liksom kommunens ansvar att genomföra tillsyn av dessa verksamheter. Inget tillstånd krävs för att sälja folköl utan det räcker med att anmäla verksamheten till kommunen innan den påbörjas. Vid anmälan sker ingen lämplighetsprövning. Däremot ställs krav på hur försäljning och servering i praktiken sker, till exempel kontroll av kundens ålder och nykterhet, att verksamheten är livsmedelsregistrerad och tillhandahåller mat och att det finns ett verksamhetsanpassat egenkontrollprogram.

Under 2026 är målet att tillsynsbesök sker på hälften av verksamheterna med anmäld folkölsförsäljning. Tillsynsbesöken sker oanmälda och kan ske i samband med kontrollköp, som dock inte planeras under 2026.

Försäljningsställen tobak, tobaksfria nikotinprodukter och e-cigarett/påfyllningsbehållare

Inre tillsyn

Inre tillsynsutredningar görs redan idag i ansökningsärenden, bolagsändringar och på förekommen anledning. Det kan exempelvis handla om tips eller andra inkomna uppgifter. Övriga produkter är inte tillståndspliktiga och därmed är det vid sådan försäljning inte aktuellt med inre tillsyn. I slutet av 2025 infördes en lagändring avseende sekretess mellan myndigheter som har gjort det möjligt att göra inre tillsyn av tobakshandlare på ett annat sätt än tidigare. Under 2026 kommer därför inre tillsyn av tobakshandlare att prioriteras. Målet är att minst hälften av alla tobakshandlare ska få inre tillsyn under året.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn av handlarna sker normalt dagtid. Den utförs av enhetens egna handläggare och fokuserar på skyltning, marknadsföring, märkning, uppsikt och personalens kunskap om regler och egenkontrollrutiner. Planen för år 2026 är att minst

hälften av försäljningsställena får ett besök. Fler besök kan bli aktuella om första besöket kräver uppföljning, liksom vid tips från allmänhet eller myndigheter.

Många försäljningsställen saluför flera olika åldersbegränsade varor vilket motiverar att tillsynen av dessa områden samordnas.

Fortlöpande informationsutbyte och samarbete med andra myndigheter ska ske under året. Samordnade tillsynsbesök kan göras tillsammans med exempelvis polisen, Skatteverket och livsmedelsinspektörer.

Kontrollköp

Tillståndsgruppen har ambitionen att fortsätta med arbetsmetoden kontrollköp. Metoden utgör en typ av förebyggande tillsynsåtgärd. Kommunen arvoderar personer över 18 år men med utseende som gör att de kan tas för yngre än 18. Kontrollköpen utförs under direkt överinseende av handläggare. Syftet är att kontrollköpen ska utgöra grund för dialog och information med verksamhetsutövarna om vikten av noggrann ålderskontroll. Ett första samtal med butikspersonalen tas alltid i direkt anslutning till kontrollköpet.

Under 2026 planeras kontrollköp att göras för tobaksfria nikotinprodukter på objekt med högst riskklass. Exempelvis ställen där det tidigare har noterats brister eller ställen där det kommit in tips om försäljning till minderåriga.

Övrigt

Utskick av *FörsäljarNytt* med information till butiker som säljer tobak, tobaksfria nikotinprodukter, e-cigarettor, folköl och/eller receptfria läkemedel planeras att göras minst två gånger under 2026.

Försäljningsställen, vissa receptfria läkemedel

Försäljningen är reglerad genom lag (2009:730), om handel med vissa receptfria läkemedel. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att läkemedel hanteras och säljs på ett sådant sätt att de inte skadar människor, egendom eller miljö samt så att läkemedlens kvalitet inte försämras.

Tillsynsmyndighet på området är Läkemedelsverket men det är den kommun där detaljhandeln bedrivs som ska utföra den praktiska kontrollen av regelverkets efterlevnad.

Tillsynen av försäljningsställen bör enligt Läkemedelsverkets vägledning ske med intervall som inte överstiger två-tre år. Tillståndsgruppen planerar att besöka hälften av de anmälda försäljningsställena under år 2026. Tillsynsbesöken sker oftast oanmälda.

Lisa Hellström

Samordnare

Livsmedel och tillstånd

Patrik Gustavsson

T.f. Gruppchef

Livsmedel och tillstånd